

Refrains pour Piano
những điệp khúc
Cho Dương Cẩm

Thơ Tuệ Sỹ
Poèmes de Tué Sy

Texte français et expressions graphiques
Dominique de Miscalut

C'

est une belle rencontre que celle que j'ai eu la chance d'avoir avec Tuệ Sy et ses proches depuis le printemps 2003.

Nous avons appris à nous dévoiler un peu à échanger nos mondes, à traduire des émotions qui sont aussi de profonds engagements. Pardonnez-moi, je ne suis ni bouddhiste et encore moins bonze, je ne connais pas le vietnamien et pourtant ces poèmes de Tuệ Sy nous les connaissons aussi dans notre vieille Europe ! Ne sont-ils pas l'expression de ces vacuités parcourues par nos plus grands mystiques ? L'expérience de l'errance de la nuit et du silence, mais aussi le désespoir de « l'âme » lasse qui cherche en vain une réponse au sacrifice consenti ou imposé.

Ces poèmes écrits par Tuệ Sy en vietnamien, nous les avons traduits à six mains. Philippe Langlet a défriché le terrain mot à mot, Tuệ Sy est directement intervenu sur cette traduction et j'ai essayé et tenté d'en saisir le fond grâce aux images et à l'espace où vit Tuệ Sy que je connais et qui m'ont été d'une grande aide. J'ai choisi les mots et les images les plus simples en réduisant et asséchant au maximum le terrain poétique afin d'évoquer l'aventure mystique du moine fatigué de sa vie de recherches vaines.

Vaines ou pas vaines là est la question. Desaisissements au fil des lieux et du temps...
Le piano ou le silence comme médium entre nos deux continents...
Il ne s'agit plus de nostalgie ou d'émotions mais d'une analyse aride du détachement.

Je suis très heureuse de partager encore et pour longtemps la légèreté absolue de la vie.

Dominique,
Ho Chi Minh Ville, le 19 novembre 2008

Đ

ò là một cuộc gặp gỡ đẹp, khi tôi có dịp gặp Tuệ Sỹ và những người thân cận ông từ mùa xuân năm 2003.

Chúng tôi đã dần biết cách giải bày, trao đổi với nhau những thế giới của mình, diễn dịch những cảm xúc đồng thời cũng là những giao tình thân thiết.

Tôi xin lỗi vì không phải là một Phật tử, càng không phải là nhà tu; tôi không biết hành tướng Việt, tuy nhiên những bài thơ của Tuệ Sỹ chúng tôi vẫn có thể hiểu ở cái châu Âu già cỗi của chúng tôi! Đó chúng phải là biểu hiện của những trống không bằng hạc bởi những bí ẩn kín nhất của chúng ta? Kinh nghiệm từ bóng đêm lang thang, từ sự im lặng lang thang, và cả sự tuyệt vọng của « tâm hồn » mệt mỏi đi tìm và bỏ một lời đáp lại cho sự huân đăng đồng ý hay áp đặt.

Những bài thơ này của Tuệ Sỹ, chúng tôi đã dịch bằng văn tay. Đầu tiên Philippe Langlet đã khai phá vùng đất, dịch từng từ Việt sang từ Pháp, sau đó Tuệ Sỹ trực tiếp góp ý, và đến lượt tôi cố gắng thủ di vào chiến sâu nhất những hình ảnh và không gian nơi Tuệ Sỹ sống mà tôi biết, và điều đó đã giúp tôi rất nhiều. Tôi đã chọn những hình ảnh và những từ ngữ đơn giản nhất, giản thiểu và hong khô tôi đã những thi từ để gợi lên cuộc phiêu lưu huyền bí của nhà tu mặt trời bởi sự tìm kiếm vô vọng của ông.

Vô vọng hay không vô vọng, đó là vấn đề

Những sự buông bỏ theo dòng thời gian và xứ sở...

Tiếng chuông cam hay sự im lặng như là mối giới giữa hai lục địa của chúng ta...

Tôi rất sung sướng được chia sẻ hơn nửa và dài lâu sự mang mạnh tuyệt cùng của cuộc sống.

Dịch Việt : Hạnh Viên

T

a nhận chìm thời gian trong khoe mắt
Rời thời gian ứng đồ đêm thiêng
Đêm chợt thành mùa đông huyền hoặc
Cánh chim bật ngàn từ quăng Vô biên.

ai tenté de noyer le temps tout au fond de mon œil
La nuit sacrée en a rougi
Aussitôt la nuit se métamorphose
En hiver de tous les mythes
Au-delà des sommets, un oiseau plane
Entre deux notes, l'intervalle est infini.

T
P

ù đó ta trở về Thiên giới,
Một màu xanh mướt tủa Vô biên.
Bóng sao đêm dài vời vợi ;
Thật hay hư, chiến nhỏ ưu phiền.

Chiều như thế, cung trăng khắc khoải.
Rất đau tay nốt nhạc triền miên.
Om đàu lạng, nhịp đàn đứt vôi.
Anh ở đâu, khơi lụa ngoài hiên ?

uis, je reviens au Paradis
La terre bleue s'étend à perte de vue
Très loin, une étoile brille
La soirée est assombrie par mon angoisse

Ce soir les graves touchent le fond
À force de pianoter
Les bouts de mes doigts sont endoloris
J'embrasse le "silence"
Le rythme s'interrompt
Où es-tu mon bien aimé,
Une brume légère s'installe sur le balcon ?

T
rên đầu thàng
âm dần triu năng
Khỏe mới in đầu hân nghìn trùng
Âm dần đó
chìm sâu ảo vọng
Nhịp tim ngừng trông trái thời gian

Thời gian ngừng
mặt trời vết bóng
vân thời gian
sợi khói buồn chùng
Anh đi mãi
thêm rêu với móng
Bờ nắng mòn
cỏ dại ven sông.

A
u son du dièse, le piano ploie
Toujours ressassée, l'amertume
S'imprime au coin des lèvres
L'illusion fait tomber
Le cœur s'arrête
Dans la vacuité du temps

Le temps s'arrête
Sous la brûlure du soleil
Comme un fil de fumée qui s'étiole
Sur le balcon moussu,
La lumière se fane
Herbe folle, au bord de la rivière.

T a bay theo dóm lửa lập lòe
Chập chồn trên hoang mạc mùa hè
Khung trời nghiêng xuống nửa
Bên rèm nhung đôi mắt đỏ hoe
Thăm thẳm chòm sao Chúc nữ
Heo hút đường về.

J e m'envole attiré par la lueur
vacillante du feu
Vibrant dans le désert de l'été
Le ciel chavire à moitié
Entre les lattes du store percent
deux yeux rouges
De la constellation de la
Tisserande
Aride, est le chemin du retour.

C
hieu tôi về
em tô màu vàng ó
Màu bụi đường khô quanh bông
trắng
Đường ngã màu
bông trắng vô vô
Em có chờ
rêu sam trong đêm ?

e soir, je reviens
Tu es ocre
Comme la poussière de la route
La lueur de la lune est flétrie
Pourquoi attends-tu, mon bien-aimé
Que la mousse noircisse dans la nuit ?

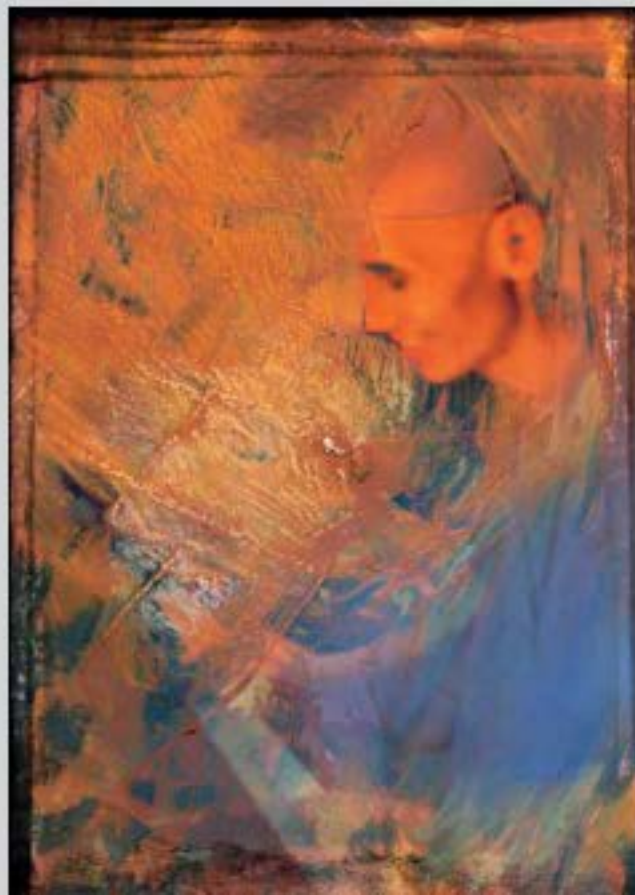

M
L

áo tôi mù lạn vách đá
Nhớ menh mông đôi mắt già từ
Rời đi biệt
Để hồn trên đỉnh gió
Ta ở đâu?
Cánh mông phù du.

ombre s'étend sur la muraille
Je ne peux oublier les regards de nos adieux
Pour toujours je suis parti, sans rancœur
Où suis-je?
Mes ailes sont aussi fragiles que celles de l'éphémère

S

hung trà đã lịm khơi
Hàng chữ vẫn nối dài
Thế sự chium hoa dại
Ở mờ con mắt cay.

ur la tasse de thé, la fumée s'évanouit
Les mots s'alignent
Les choses du monde
sont comme un amas de fleurs sauvages
Elles fatiguent et brouillent les yeux.

CL

Ông Nương bỏ quên chút hồn trên dấu lặng
 Chuôi cadence ray rút ngón tay
 Ấn sâu xuống ưu phiền trên phím trắng
 Nửa phím cung chờ nhịp lưu đây.

a princesse boude le "silence"
 Les cadences enchainent ses doigts
 Trop lourdement
 sont enfoncées les touches blanches
 Le demi-ton s'en est allé.

M D

ôi mắt cay
phím đen phím trắng
Đen trắng đuổi nhau
thành ảo tượng
Trên tàn cùn
điểm lặng tròn xoay
Ta gửi đó
ư phiền năm tháng.

es yeux piquent
Touches noires - touches blanches
Noir et blanc se brouillent
En mirage à l'infini
Le "silence" est tout rond
J'y dépose ma mélancolie.

L

ừ kin, chòm mây cuốn neo xa
 Ngủ ngon đến chừ, mắt hoa nhòa
 Tay buồn vuốt mái tò hương rã;
 Pháng phắt mưa qua mây cụm nhà.

a porte est close
 Les naages s'enroulent au loin
 Sideré, je compte négligemment les
 mots
 Tristement je caresse la feuille au
 parfum éteint
 Sur les maisons la pluie tombe.

V
S

e mùa hạ chợt về thành phố
Khóm cây già che nắng hoang lương
Đám bụi trắng cuốn lên đầu ngõ
Trên phim đàn lừng lè tàn hương
Tiếng ve dỗi lán tàn nốt nhỏ
Khóc mùa hè mà khô cả đại dương.

oudain l'été a surgi
Les cigales chantent sur la ville
Un bouquet de vieux arbres
Protège du soleil torride
La poussière blanche s'enroule au bout de la ruelle
Le "silence" est parfumé
Le chant des cigales ondule légèrement
Je pleure l'été qui assèche l'océan.

ĐA

áo sồi soi hình bên suối
Quên đâu con mắt giữa đêm
Vội bước gập ghềnh khe núi
Vội mòn triển dãi chân chim.

u bord du ruisseau l'ermite cherche son image
Du fond de ma nuit, je cherche ton visage
Sur les pentes escarpées des ravins - il se hâte
Usant ses plantes de pied, peu à peu il s'élève.

hazy, giấy dần chột dần.
Bóng ma đêm như thật.
Cần đầu ngón tay giữ bằng.
Điệp khúc lảng vảng trong mắt.

Rồi phim dần lờ lờ;
Chấm lên thanh rồi, ngón tay rất bóng
Chợt nghe nguyệt quế thoảng hương
Điệp khúc chậm dần theo dấu lặng.

soudain, la corde se rompt
Un fantôme surgit dans la nuit
Il vient mordre mes doigts glacés
Tout au fond de mon œil, la mélodie a sombré

Le staccato scande l'espace
Les notes se dispersent, mes doigts s'ankylosent
L'odeur du frangipanier soudain flotte
Le silence absorbe la musique.

D
L

êm sụp xuống
Bóng dón một phương
Lạnh toát âm dần xao động
Trái tim vô nhịp dị thường.

Ngoài biên cương
Cây cao chói đỏ
Chiến binh già cỗi mờ
Nàng tât chiến trường
Giọt máu quanh hơi sương.

a nuit tombe
L'ombre se concentre
L'humidité froide fait gémir le piano
Mon cœur bat la chamade

Au bord du seuil, très loin
Un grand arbre tout rouge m'éblouit
Un vieux guerrier est là devant un tombeau
Le soleil se couche sur le champ de bataille
Une goutte de sang s'évapore.

Một ngày chơi vui đỉnh thác;
 Nghe bốn chồn tiếng gọi hư không.
 Giai điệu nhỏ dón lên đôi mắt
 Mặt hồ im ánh nước chấp chôn.
 Mặt hồ im, tầng màu man mác.
 Ảnh tượng mờ, một chút sương trong.
 Quàng im lặng thời gian nặng hạt;
 Tôi nghe dỗi trong tấu khúc: Thiên hoàng.

Aujourd'hui, je flotte
 Au-dessus de la chute d'eau vertigineuse
 J'entends anxieux, l'appel du vide
 Minuscule, la mélodie se concentre au fond de mes yeux
 Silencieusement, le lac clapote
 Sa couleur est celle de la mélancolie
 Limpide, la rosée brouille ma vue
 Les "silences" tombent goutte à goutte
 J'entends l'appel du désert.

P

hủi tay kinh nôi đảo điên
Tôi theo con kiến quanh triển đình hoàng.

e désordre agite les mains apeurées
Je suis une fourmi sur une cime inconnue.

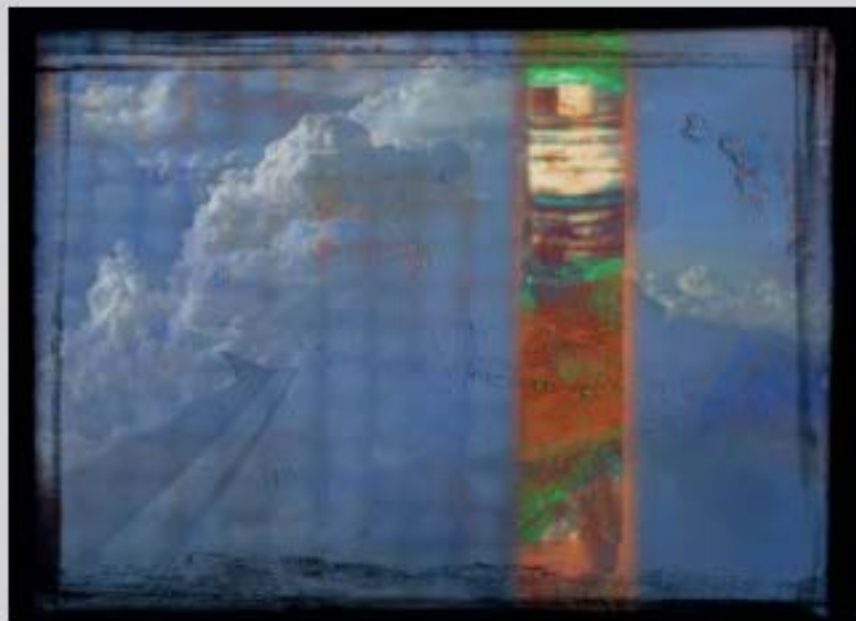

H
T

ơi thở ngưng từ đáy biển sâu
Mênh mông sắc ảo đầy muôn màu
Một trời sao nhỏ xoay khung cửa
Khoảnh khắc Thiên hà ánh hóa châu.

out au fond de l'océan, la respiration s'interrompt
Seuil des leures aux mille couleurs
Le ciel étoilé tourne dans l'embrasure de ma fenêtre
Un fumigène, soudain irradie le ciel.

Tiếng xe đua qua ngõ
Cánh nguyệt quế rung mình
Hương tan trên đầu làng
Già điệu tròn lung linh.

Le bruit des voitures encombre la ruelle
Le frangipanier tressaille
Son parfum se dissipe dans le "silence"
En mélodie ronde scintillante.

B
T

ông có nơi, giắt mình sống sót.
Mặt đất rung, Ma Quỷ rón phương trời.
Chút hơi thở mong manh trên đầu làng.
Đêm huyền vi, giai điệu không lời.

ressaillement de l'ombre
D'un brin d'herbe qui tombe
La terre en est ébranlée, Satan en veut au Ciel
La respiration trop faible marque un "silence"
Chant muet dans la nuit.

T heo chân kiến
luồn qua cụm cỏ
Bóng âm u
thế giới chấp chùng
Quầng im lặng
nghe mùi đất thở.

M

e fauchant entre les herbes je poursuivais la fourmi
Ténèbres profondes
Mondes de pénombres
silence entre silences
J'entends la respiration de la terre.

Nhớ đó khát khao
luôn sợi tóc
Vòng tay ôm cuộn khói
bằng khuôn.
Uống chưa cạn chén trà sương móc
Trên đài cao
Em ngủ mây tầng.

Lên cao mãi
đường mây khép chặt.
Để sợi mơn
ào tượng thiên chân.
Ô, nguyệt quế!
trắng mờ đôi mắt.
Ô sao Em!
sao ăn mãi cung đàn?
Gai diện cô
thoảng buồn
ư uất.
Xưa yêu Em
xao động trăng ngàn.

ostalgique
Je glisse mes doigts dans tes cheveux
Une boucle de fumée flotte
Je l'entoure de mon bras
Le thé de rosée ne manquera pas
Tant que Tu sièges sur Ton Trône

De plus en plus haut sur le sentier étroit des nuages
Anéantir enfin l'illusion
Oh, frangipanier
Mes yeux sont aveuglés par ta blancheur
Oh, pourquoi, ta mélodie se précipite?
Souviens-toi de notre chant
Regret d'un instant
Tristesse insondable
Autrefois par notre amour,
La lune, les montagnes et les forêts étaient troublées.

Ta sống lại trên nỗi buồn ám ảnh
Vẫn yêu người từng khoảnh khắc chiêm bao
Từ nguyên sơ đã một lời không nói
Như trùng dương ngưng tụ ánh hoa đào
Nghe khúc điệu rộn ràng đôi cánh mồi
Vì yêu người ta với bất ngàn sao.

A bout de chagrin, je revis
C'est toujours l'Amour de mes songes
Innommable dès l'Origine
Comme l'éclat d'une fleur de pêcher dans l'océan
Mes ailes sont lasses des cacophonies
Je tends les bras vers les étoiles.

GL

làng mộ cổ
mưa chiều hoen ngấn lệ
Bóng điêu tàn
huyền sử đứng tro vơ
Sương thấm lạnh
làn vai hờn nguyệt quế
Ôm tượng đài
yêu suốt cõi hoang sơ.

a bruine tombe
Sur le vieux tombeau
Ce soir la pluie est saturée de larmes
La ruine des légendes se dresse solitaire
Les épaules glacées
Je sens l'amertume du Laurier
Embrassant le Monument
J'adore le vide des Origines.

